

La Botezul Domnului - 1997

Orice fel de sărbătoare ne mai scoate din monotonia grijilor de fiecare zi a vieții noastre pământești. Pentru că acesta este înțelesul obișnuit și rostul oricărei „sărbători”.

Sărbătorile dumnezeiești însă, cele pe care Biserica le-a păstrat cu atâta grijă peste milenii, încă de la întemeierea sa, sunt cu totul deosebite. Nu mai este vorba despre sărbătorire vreunui om singuratic, a unei familii, a unei instituții sau chiar a unui popor întreg. Că este vorba despre sărbători ale tuturor oamenilor viețuitori pe acest pământ, de acum și din totdeauna. Ele ne privesc pe fiecare dintre noi și pe toți laolaltă, pentru că este vorba despre legătura noastră, a tuturor, cu Insuși Făcătorul și cu Purtătorul de grijă a toți și a toate, adică cu Insuși Dumnezeu.

Iar la sărbătoarea Bobotezei, la Botezul Domnului, în mod cu totul deosebit, Dumnezeu se descoperă, luminându-ne totodată pe noi, ca să pricepem și să avem folos de mântuire din această descoperire. Noi oamenii, mai ales cei de astăzi, suntem obișnuți cu tot felul de descoperiri și dezvăluiri, care pot să ne ocupe mintea într-un fel sau altul: descoperiri ale călătorilor în tinuturi îndepărtate (chiar pe alte planete), descoperiri ale savanților, descoperiri ale poliției sau dezvăluiri de-ale ziariştilor, ca și multe altele.

(Continuare în pag. a 2-a)

Pr. Vasile Grăjdian

Arhid. VISARION BĂLȚAT

Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului, la 70 de ani

Ca fiu al Basarabiei tresalt de bucurie la vestea, că Mitropolitul Ardealului a împlinit frumoasa vârstă de 70 de ani.

I.P.S. Antonie Plămădeală, fiul cântărețului Vasile Plămădeală din Stolniceni Lăpușni este mândria Basarabiei și a țării întregi. L-am cunoscut pe Vasile Plămădeală, când eram președinte al cântăreților din Basarabia. Avea șase copii și conducea cel mai mare cor de pe meleagurile noastre. Era un om vrednic și devotat bisericii și familiei. L-am avut în comitetul de conducere a Asociației cântăreților bisericești. Îl avusesse ca profesor de muzică la școala de cântareți pe vestitul dirijor și compozitor Mihail Berezhovschi. De la el moștenise arta dirijării. Vasile iubea muzica, biserica și familia. Soția sa era sufletul corului. Toți copiii lui au studii superioare. Când a fost transferat, datorită preotului paroh într-o parohie vecină toți coriștii din Stolniceni l-au urmat, încât preotul a fost nevoit să ceară revenirea lui în parohie.

Actualul Mitropolit al Ardealului a urmat seminarul teologic din Chișinău și datorită refugului a continuat la Seminarul și Facultatea de Teologie din București, fiind unul dintre cei mai sâr-guincioși elevi.

Din cauza teroarei comuniste a cunoscut închisorile staliniste. Aici a cunoscut un fost diplomat român, de la care a învățat limba engleză, grație căreia a putut continua studiile în străinătate, unde și-a susținut doctoratul. Peste tot s-a impus ca un element studios și de valoare.

Conducerea Bisericii Ortodoxe Române l-a susținut și i-a înlesnit intrarea în monahism. Ajunge ca vicar al Patriarhiei și Rector al Facultății de Teologie din București. Este ales Episcop al Buzăului, iar din 1982 ca Mitropolit al Ardealului.

Are o activitate publicistică cum n-a avut nici unul dintre ierarhii noștri. Astfel vom enumera:

- Hans Küng și declarația „MYSTERIUM ECLESIAE”, 67 pagini;
- DASCALI DE CUGET ȘI SIMȚIRE ROMÂNESCĂ, 545 pagini;
- TRADIȚIE ȘI LIBERTATE ÎN SPIRITUALITATEA ORTODOXĂ, 407 pagini;
- PAGINI DINTR-O ARHIVĂ INEDITĂ, 435 pagini;
- CUVINTE LA ZILE MARI, 358 pagini;
- VOCAȚIE ȘI MISIUNE CREȘTINĂ ÎN VREMEA NOASTRĂ, 455 pagini;
- LAZĂR-LEON ASACHI ÎN CULTURA ROMÂNĂ, 524 pagini;

54345

Făptura cea nouă în Hristos

Epoca noastră, epoca marilor descoperiri, a cuceririi spațiului interplanetar, a savanților și a electronicii, are nevoie, poate mai mult decât oricare alta, de oameni noi.

De oameni, care să aibe curajul și tăria să lepede de la ei tot ceea ce este vechi și nefolositor, necurat și păcătos.

De oameni care cu noi puteri și noi voințe, cu noi speranțe și desigur cu noi orientări, să pună în practică ceea ce Sf. Ap. Pavel le scrie corintenilor în cea de a doua epistolă adresată lor „cele vechi au trecut, iată toate au devenit noi” (II Cor. 5, 17). Adică să devină fiecare un „o făptură nouă” pentru el însuși, pentru cei din jurul său și pentru întreaga umanitate. Vreme de aproape 50 de ani am fost indoctrinați până la saturație cu acel surrogat de „om nou”, fără ideal și fără Dumnezeu. S-a văzut clar unde s-a ajuns!

Oamenii noi sunt oameni ai dragostei, ai bunătății și ai virtuților. Sunt aceia care-l au ca țel „pe Iisus cel răstignit” (I Cor. 1,23) și ca simbol al vieții lor. Crucea Domnului cea dătătoare de viață și de mântuire, ca simbol al jertfei, al iubirii și al sfințenției.

Oamenii noi sunt aceia care au a se lăuda numai în crucea Domnului (Gal. 6,14), și sunt în același timp promotori ai unei vieți noi, a unei vieți a păcii, a fră-tietății, a dreptății, a sincerității, a bucuriei și a fericirii. A unei vieți în care să înflorească mereu aleele flori ale virtuților creștine, a unei vieți încălzite de razele binefăcătoare ale Sf. Duh și care viață devine astfel o veșnică primăvară.

Cine dintre noi n-a dorit și nu dorește oare ca lumea de astăzi să fie cu adevărat un paradis, o lume fără războaie, fără vărsări de sânge, fără nedreptăți și minciună, fără ură și fără toate celelalte lucruri rele?

Dar ca să devină realitate așa ceva trebuie ca fiecare dintre noi să conștientizăm ceea ce în aceeași epistolă către Corinteni subliniază același apostol al neamurilor: „căci în Hristos Iisus dacă

(Continuare în pag. a 2-a)

Arhid. VISARION BĂLȚAT

Clerici români în diplomație

CĂTEVA EXEMPLE

Clericii în diplomație nu intră în rândul diplomaților de profesie. Misiunile diplomatice ale unora din ei, de-a lungul istoriei celor trei țări românești, s-au datorat aproape întotdeauna relațiilor speciale pe care le aveau cu domnitorii, în calitate lor fie de mitropoliți primiți și președinți ai divanurilor, deci așezați în ierarhia statală imediat după domnitori, fie când erau în ierarhia superioară, ca personalități de seamă în stat și în Biserică. Mulți dintre aceștia, și dintr-o categorie și din cealaltă, au dovedit că aveau însușiri diplomatice deosebite și, era firesc să fie folosiți de domnitori, fie în problemele de relații bisericești cu alte țări, fie chiar în probleme de stat. Aceste două domenii în care întâlnim clerici în istoria diplomației la noi și, evident, nu numai la noi, în istoria vremurilor trecute făceau un tot, pentru că domnitorul era interesat în egală măsură în amândouă. Mitropoliții care erau președinți de Divanuri, erau virtual și locțiitori de domni, în cazuri de vacanțe, cum s-a și întâmplat în câteva scurte perioade cu Veniamin Costachi și cu Antim Ivireanul.

Când se întâmpla să se implice prea mult în politică, și mai ales în rânduirea domnilor, clericii aveau parte de sfârșituri tragice, cum s-a întâmplat cu Antim Ivireanul în septembrie 1716, omorât din porunca primului domn fanariot, Nicolae Mavrocordat (domn din dec. 1715), prin înecare în râul Mărița sau într-un afluent al acesteia, Tungea, dincolo de Adrianopol. Antim, împreună cu alți boieri, după fuga lui Nicolae Mavrocordat de teama austriecilor, despre care se zvonca că ar coborî pe valea Olteului îndreptându-se spre București, a organizat alegerea unui alt domnitor, pământean, Pătrașcu Brezoianu. Informația cu venirea austriecilor s-a dovedit a fi falsă. Nicolae Mavrocordat s-a reîntors cu ajutor turcesc și, a urmat cunoscuta dramă a lui Antim Ivireanul și uciderea lui Pătrașcu Brezoianu.

Iată mai departe câteva exemple de clerici care au îndeplinit unele misiuni diplomatice.

În istoria strămoșilor noștri dacă sunt cunoscuți în apropierea regiilor Burebista și Decebal, marii preoți Zamolxis și Deceneu. La romani împăratul însuși era și Pontifex Maximus. Țările române erau prin urmare, în această privință a rolului Marelui Preot în viața țării, pe linia unei continuități istorice bine ancorate în tradiție.

Mitropoliții țării erau prim sfetnic al domnitorului. În această calitate era nu numai martor ci, adesea, la măsura lui, și factor de decizie, alături de domnitor. Și uneori trimis al acestuia în misiuni diplomatice, cam în felul ambasadiorilor întineranți din vremea noastră. Sunt mult mai mulți decât vom avea noi timpul să-i numim într-o scurtă prezentare ca aceasta, la un Simpozion.

Episcopul Isaia (1566-1579), fost egumen la Mânăstirea Slatina zidită de Alexandru Lăpușeanu, și apoi episcop de Râdăuți (din 1566), a fost „omul de încredere” al domnitorului Moldovei Ioan Vodă Armeanul. Om de încredere înseamnă om de taină, om de sfat, dar și diplomat. Domnitorul l-a trimis în misiuni secrete în Ardeal, unde se afla la 11 februarie 1573. Nu mult după aceasta domnitorul îl trimise în Polonia ca să încheie cu polonezii un tratat de pace. Era vorba de a ajuta pe Ivan Vesilievici Groznai, Țarul Moscovei, să ajungă și rege al Poloniei.

În anul 1573 episcopul Isaia se afla la Moscova, trimis tot de Ioan Vodă Armeanul, spre a-l întâlni pe același țar în vederea întăririi legăturilor religioase dintre Moscova și Rusia. De altfel la Moscova se aflau și doamna Maria, soția lui Ioan Vodă, și fiul său Petru. Pe aceștia nu i-a mai găsit în viață, fiind morți de ciură.

Nicolae Iorga scrie că și în anul următor, 1574, Isaia se afla încă, sau din nou, în solie. A fost om în-vățat. Iorga identifică în el pe autorul unei cronici scrise înainte de 1561: Povestire pe scurt despre domni moldovenesți (pe când era la Slatina), apoi un Zbornic slavon (culegere de texte), un Cronograful și altele.

Adesea episcopii subscriau împreună cu domnitorii acte de cancelarie. Episcopul Amflohie contrasemnează la 25 martie 1598 un document al lui

Ieremia Movilă Vodă. Episcopul Gheorghe al Râdăuților la 6 ianuarie 1583 subscrie alături de Petru Vodă un uric prin care se dădea Mânăstirii Sucevița satul Sucevița, cu morile și sîtina locului. Tot el a semnat alături de domni și alte decret. Același episcop Gheorghe, devenit mai apoi mitropolit al Moldovei, a fost în relații cu Roma, scriind Papei Grigorie al XIII-lea.

Episcopul Luca al Buzăului (ales 1583) a venit în Țara Românească din Cipru, după ce insula Cipru a fost cucerită de turci în 1571. Din familia sa (prin nepotul Lorinț) se va naște după 200 de ani poetul Vasile Cârlova (1809-1831). Om foarte cultivat, episcopul Luca a primit încredințări de misiuni diplomatice deosebite din partea lui Mihail Viteazul, precum cea din 1595 din Transilvania. Împreună cu el, în acea misiune diplomatică la Alba Iulia au fost și mitropolitul Eftimie și episcopul Teofil al Râmnicului, și unii boieri care s-au dovedit mai puțin diplomați.

În 1597 Mihail Viteazul i-a încredințat episcopului Luca o misiune diplomatică în Rusia la Țarul Teodor Ivanovici și l-a numit șef al misiunii ca să nu se repete ceea ce se întâmplase la Alba Iulia. Misiunea delegației era să obțină un ajutor pentru apărarea Țării Românești, iar pentru publicitate, scopul misiunii era de a obține ajutoare pentru Biserică. Discuțiile cu Țarul s-au purtat în secret. Luca s-a întors la Mihail Viteazul cu o scrisoare de la Țar și cu promisiunea întregului sprijin, ba chiar și cu bani pentru plata oastei. Mihail Viteazul avea nevoie de astfel de asigurări dinspre Răsărit, pentru a-și putea pregăti campania din Transilvania și Moldova pentru Unirea Țărilor Române.

Luca a devenit mitropolit al Țării Românești în anul 1603. A fost în bune relații cu mitropoliții Transilvaniei și Moldovei și a avut „îndrăzneală” să refuze contribuția pe care Mitropolia Țării Românești o plătea Patriarhului de Constantinopol. Ca și Antim Ivireanul, a fost caterisit de Constantinopol, dar Țara n-a ținut seama de aceasta. Era o manifestare de îndreptățită independență. El a funcționat totuși ca mitropolit până în anul 1629, când a murit și a fost îngropat la ctitoria sa, Mânăstirea Izvoranu.

Știm că Sinodul Constantinopolitan l-a dezlegat pe Antim Ivireanul de caterisire, prin Patriarhul Atenagora I, înainte de a fi canonizat, în anul 1992. Cred că Sfântul Sinod ar trebui să facă demersuri și pentru ridicarea caterisirii lui Luca din Cipru (caterisit la 15 septembrie 1615 pentru „însubordonare”).

Misiuni în Rusia a avut și arhimandritul Varlaam, în 1628, din partea domnitorului Miron Bar-novschi. A fost la Petru Movilă la Kiev și la Țarul Mihail Feodorovici la Moscova. În delegație mai avea și alți clerici, monahii Teodosie și Teofan, și ierodiaconul Pavel. Erau și doi demnitar, me-

(Continuare în pag. a 2-a)

Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ
Arhiepiscop și Mitropolit
al Transilvaniei

- 1 V. I.D. Lăudat, Antim Ivireanul: activitatea culturală, oratorul, patriotul, în rev. „Mitropolia Moldovei și Sucevița”, LII, nr. 5-6, 1976, p. 365.
- 2 Hurmuzaki — Iorga, Documente XI, p. 809 și Analele Academiei Române, XIX, p. 49.
- 3 V. Hașdeu, Ioan Vodă cel Cumplit, 1865, p. 24, cf. D. Dan, idem, ibidem.
- 4 Istoria Bisericii Române, I, p. 179.
- 5 Iorga, Istoria literaturii române, vol. II, p. 544 și Istoria Bisericii Românești, vol. I, p. 160-161, cf. D. Dan, op. cit., p. 50.
- 6 D. Dan, op. cit., p. 52.
- 7 Idem, p. 53.
- 8 După Gheorghe Cronț, Episcopul Luca al Buzăului, șef diplomatic al voievodului Mihail Viteazul, în „Mitropolia Olteniei”, nr 5-6, 1975, p. 357.
- 9 Amănunte mai multe la Gabriel Cocora, Luca al Ciprului, în rev. „Glasul Bisericii”, XXIII, nr. 9-10, 1964, p. 897 și urm.

Colind*

de Radu GYR

A venit și-aici Crăciunul
Să ne mânăie surghiunul.
Cade alba nea
Peste viața mea.
Peste suflet ninge.
Cade alba nea
Peste viața mea
Care-aici se stinge.

Tremura albastre stele
Peste lacrimile mele.
Dumnezeu de sus
În inimă ne-a pus
Numai lacrimi grele.
Dumnezeu de sus
În inimă ne-a pus
Pălării de stele...

Numai casa mea posacă
A'mpie rit sub promoroacă
Stăm în bezna grea,
Pentru noi nu-i stea,
Cerule nu s-aprînde.
Pentru sgrîbuliți
Îngerii grăbiți
Nu aduc colinde.

O Isuse împărate,
Iartă greșeli și păcate.
Vin de-nchizi ușor
Rânile ce dor,
Visul ni-l descuie.
Noi Te-om aștepta,
Căci pe crucea Ta
Stăm bătuți în cuie.

Maica Domnului Curată,
Ad-o veste minunată,
Înflorescă-n prag
Zămbetul Tău drag
Ca o zi cu soare.
Zămbetul Tău drag
L-ășteptăm în prag,
Noi din închisoare.

Peste fericiri apuse,
Tinde mila Ta Isuse
Cei din închisori
Te așteapă-n zori,
Pieptul lor suspină.
Cei din închisori
Te așteapă-n zori
Să le-ai duci lumină.

* Se cântă melodia de la „O, ce veste minunată”.

Aprind o eandela

în Biserica Sfinților Apostoli
Petru și Pavel

Nu am știut cum să mă rog
Nu am știut ce să spun
Nu am avut mult timp.

Lumina pe care am oferit-o
Puțin din ceea ce am
Puțin din timpul meu
Puțin din mine însumi

Am lăsat-o înaintea
Domnului

Înaintea Sfintei Fecioare

Înaintea tuturor sfinților

Flacăra ei înseamnă
Rugăciunea mea
De care nu mă despart
Niciodată.

Pr. TEODOR DAMIAN

VOCAȚIA ȘI MISIUNEA SF. IOAN BOTEZĂTORUL

În terminologia liturgică, Sf. Ioan — fiul lui Zaharia și al Elisabetei, este numit: Prooroc, Înaintemergător și Botezător. El, ca instrument al lucrării lui Dumnezeu în lume, a răspuns prezent, prin cuvânt și faptă, la cele 3 „chemări” ale sale.

Sf. Ioan intruște toate însușirile proorocului adevărat. A fost trimis de către Dumnezeu „ca să mărturisească despre Lumină, ca toți să creadă prin el” (I. 1,7). În ierarhia umană însuși Iisus Hristos este Cel ce-l așează pe un loc aparte. El zice: „Nu s-a ridicat între cei născuți din femei unul mai mare decât Ioan Botezătorul” (Mt. 11,11).

Este o personalitate de excepție, un suflet de elită, având o voință de fier. Fără prihană, generos, gata pentru jertfă și cu duhul proorociei, el se detașează de toți ceilalți. Insușirile acestea îl definesc pe autenticul prooroc. Autenticitatea sa este dovedită și prin credibilitatea pe care și-o câștigase printre contemporanii săi.

Ca un adevărat profet Sf. Ioan excelează prin smerenie, aducând ca dovadă faptul că el însuși își fixează rolul în raport cu Iisus, recunoscându-și inferioritatea și limita atribuțiilor sale. „Eu vă botez cu apă spre pocăință, dar Cel ce vine după mine este mai puternic decât mine... Acesta vă va boteza cu Duh Sfânt și cu foc” (Mt. 3,11).

La întrebarea contemporanilor, cine este, el răspunde că nu este Hristos ci trimisul Lui. Recunoaște în Iisus Hristos pe „Mielul lui Dumnezeu, Cel ce ridică păcatul lumii” (I. 1,29). Se consideră a fi „prietenul Mirelei, cel care stă și ascultă de Mire” (I. 3,29). El recunoaște cu satisfacție: „Acela (Hristos) trebuie să crească, iar eu să mă micșorez” (I. 3,30).

Sf. Ioan are mulțumirea că lui i s-a hărăzit soarta de a fi Înaintemergătorul Mântuitorului, cel ce a pregătit venirea Fiului lui Dumnezeu pe pământ „pentru noi oamenii și pentru a noastră mântuire”. El, Ioan, are bucuria de a mărturisi pe Iisus ca pe Cel făgăduit de prooroci: „Și eu am văzut și am mărturisit că Acela este Fiul lui Dumnezeu” (I. 1,34).

Ca Botezător, el este cel ce în apele Iordanului este „împlinitor al dreptății” (Mt. 3,15). Dreptatea înseamnă împlinirea poruncilor lui Dumnezeu, iar „drept” era cel ce împlinise aceste porunci (Lc. 1,6 s.u.). Ioan L-a botezat pe Iisus pentru ca nici această orânduire de la Dumnezeu — de a se boteza — să nu rămână neîndeplinită de El, singurul care împlineste, la dimensiunea absolută, toată dreptatea.

Cu ocazia Botezului, Ioan devine martor al prezenței autentice a Sf. Treimi (Lc. 3,22). Glasul lui Dumnezeu — Iată aduce la cunoștință identitatea Celui ce este botezat. Participarea auzită a Divinului Tată este dovada cea mai elocventă a faptului că Ioan prin botezul său își arată misiunea sa ca pe o încredințare de sus. Duhul în chip de porumbel nu era prezent doar pentru a întregi Treimea ci pentru a pecetui cu autoritatea sa actul din reședințele Iordanului.

De acum mulțumile nu aveau să mai pună la îndoielă cele mărturisite de Ioan. Acum Iisus s-a făcut cunoscut, căci înainte nici chiar Ioan nu-L cunoscuse (I. 1,31), pentru că deși îl era rudenie (Lc. 1,36), el își petrecuse viața în pustie, propovăduind și botezând, Dumnezeu întocmind astfel lucrurile, pentru ca lumea să nu-l poată învinui pe Ioan că L-ar propovădui pe Iisus pentru legăturile de rudenie și de prietenie ce le are cu El.

Prin acțiunea sa de la râul Iordanului, Ioan anticipează Botezul ca taină (Mt. 3,11). Botezul „cu apă și cu Duh” va veni mai târziu și va fi împărțit spre iertarea păcatelor. De ce s-a botezat Iisus cu botezul lui Ioan? Sf. Ioan Gură de Aur cu autoritatea sa generată de spiritul de profunzime al gândirii sale dă răspunsul: „La botezul din apele Iordanului Ioan Botezătorul cerea tuturor pocăință. Insuși botezul era numit „al pocăinței”. Cu toate acestea lui Iisus nu i-a cerut pocăință. Dimpotrivă, în fața Lui s-a simțit umilit, zicând că el însuși ar avea nevoie să fie botezat de Iisus și nu invers (Mt. 3,14). Nici nu-l putea cere, deoarece Iisus nu avea păcate, era „zămislit de la Duhul Sfânt”, iar nu din trup bărbătesc (I. 1,13). Dar El nu avea nici păcate personale (I. 8,16), după cum El nu avea trebuință nici de o mai mare revărsare a Duhului Sfânt asupra Sa, pe care, de altfel, botezul lui Ioan nu i-o putea oferi. Iisus s-a botezat pentru ca Ioan să-L facă cunoscut oamenilor, arătându-L lor: „Iată Mielul lui Dumnezeu” (I. 1,29). Ioan îl mărturisește oamenilor, iar acum I-l și arată pentru ca mărturisirea lui, despre „Cel ce vine” după el (Lc. 3,16); I. 1,27) să nu rămână îndoielnică.

Sf. Ioan Botezătorul a simțit deosebit de vie și de activă chemarea de a face cunoscută oamenilor pocăința (Mt. 3,2). Era un propovăduitor asiduul al instaurării unui climat de pocăință, de păcate de rău, de dorința de îndreptare. Răul era adânc înrădăcinat. Consecințele lui erau vizibile la fiecare pas. Venirea Fiului lui Dumnezeu pe pământ era o realitate. Lucrarea lui trebuia să înceapă de la o bază. Iată rolul de pregătitor, de Înaintemergător cu care a fost însărcinat Ioan, simțindu-se deosebit de onorat de acesta.

Sf. Ioan este conștient că misiunea sa nu poate fi dusă la bun sfârșit fără curaj. Îl vedem înfăcăându-se în discuțiile avute cu fariseii și cu saducheii (Mt. 3,7—12). Chemarea curajului este cea care definește cu un argument în plus umilitatea personalității a sa. Smerit și atent, bun cunosător al celor specifice timpului său, Ioan nu pregetă a adăuga și asprimea când e vorba de netezirea drumului ce duce la împlinirea misiunii sale.

Trebuie amintit de asemenea și curajul său atunci când mustăra pe Irod pentru nelegiuirea sa. (Mt. 14,4). Această calitate a sa, această

chemare „a curajului” nu-l părăsește până la moarte. Curajul său era al unui „bărbat drept și sfânt” (Mc. 6,20).

Printre sfinți, Sf. Ioan Botezătorul este sfântul cel mai aproape de tronul lui Dumnezeu. Iar iconografic, aceasta se exprimă prin reprezentarea lui Iisus așezat pe tron, alături de care stă — de-a dreapta Feccioara Maria iar de-a stânga Sf. Ioan. Sf. Prooroc și Înaintemergător Ioan este așezat mai sus decât lumea ingerilor, fiind reprezentat uneori cu aripi de inger.

Aflându-se aproape de Hristos, creștinii invocă darul lui de a mijloci, pentru trebuințele lor, la tronul ceresc. Ca „Sfeșnic al Luminii” și „Rază a Soarelui Dreptății”, credințioșii își îndreaptă gândul către el, cu smerită cerere, să roage pe Hristos Mântuitorul să dăruiască pace lumii și sufletelor lor mare milă.

Pr. MIHAI IOSU

La Botezul Domnului — 1997

(Urmare din pag. 1)

Dar setea noastră de descoperire nu ne este nici pe departe astampărată; altfel am închide fără probleme televizorul și nu l-am mai deschide. Ba cel mai adesea „descoperirile” cotidiene încă mai mult ne stărnesc dorința după alte și altele, tot mai noi.

Chipul nesfârșirii dumnezeiești din noi nu se poate sătura cu „bucățile” unei lumi mereu cu limite — în oricâte milioane sau miliarde de kilometri, de tone, de bani sau altoave s-ar măsura acestea.

Lăcomia de mai mult în orice domeniu, care ne îndeamnă uneori la acte de eroism la fel cum alteori este pricina a tot felul de păcate, apare astfel ca o perversitate a curatei rădăcini dumnezeiești a nevoii de nemărginire a omului.

Acum, la Botezul Domnului, în sfârșit, setea noastră de descoperire fără margini poate fi satisfăcută de o Descoperire a unei Nemărginiri care este unicul Izvor al tuturor celorlalte descoperiri și mărginiri. Cum se săvârșește, după înțelepciunea și lucrarea tainică a Iconomieii dumnezeiești, însăși Descoperirea Dumnezeirii.

Și mai departe, mai ales tălcuirile inspirațiilor și Sfinților Părinți teologi, păstrate în cântările Bisericii, ne pot ajuta să înțelegem câte ceva din această Taină măsurată.

„Cel ce Se îmbracă cu lumina ca și cu o haină, pentru noi a binevoit a Se face ca și noi. Și Se îmbracă astăzi cu repezuniile Iordanului, nu El având de trebuință de aceasta spre curățire, ci lucrându-ne nouă în Iordan cea de a doua naștere. O, minune: Hristos, Dumnezeu și Mântuitorul sufletelor noastre, fără de foc topește și zidește din nou fără de sfărâmare și mântuiește pe cei ce se luminează întru Dânsul...”

Se botează Hristos, și Iese din apă, ridicând împreună cu Sine lumea. Și se văd deschizându-se cerurile, pe care Adam și le-a închis sieși și celor împreună cu dânsul. Și Duhul mărturisește Dumnezeirea, că vine peste Cel ce este asemenea cu Dânsul și glas din cer s-a auzit. Că de acolo este Cel mărturisit...”

Astăzi fapăura se luminează; astăzi se veselesc toate cele cerești, împreună cu cele pământiești. Ingerii și oamenii se amestecă laolaltă. Că unde este de față Împăratul este și buna rânduială. Deci să alergăm la Iordan, să vedem cu toții pe Ioan cum botează creștetul cel nefăcut de mână și fără de păcat...”

Cerul deschizându-se, prin prea luminatele sale adâncuri, cele mai ascuse, proorocul a zărit pe Duhul, Cel trimis de la Tatăl, pogorându-se ca un porumb în chip negrăit. Și rămânând peste Cuvântul cel precurat, S-a arătat popoarelor, venind la Stăpânul...”

Precum în cer tot așa și la Iordan, puterile îngerești au stat de față, cu cutremur și cu mirare, privind la smerenia cea mare a lui Dumnezeu: cum Cel ce ține așezarea apelor celor mai de deasupra a stat în ape, purtător de trup, Dumnezeu părintilor noștri...”

Stim că cele ce s-au arătat lui Moise în rug, aici prin umitoare așezăminte s-au lucrat. Că precum Feccioara, care a purtat în sine foc, născând pe Purtătorul de lumină, a fost păzită de Binefăcătorul nevătămat, așa au fost păzite și repezuniile Iordanului, primindu-L pe El...”

Lumina cea adevărată s-a arătat și lumina tuturor se dăruiește. Se botează cu noi Hristos, Cel ce este mai presus de toată curăția. Pune sfîntenie în apă și curățire sufletelor se face aceasta. Pământesc lucru este ceea ce se vede și mai presus de ceruri, ceea ce se înțelege. Prin baie este mântuirea, prin apă Duhul și prin afundare se face suirea noastră la Dumnezeu. Mănunate sunt lucrurile Tale, Doamne...”

De aceea „veniți credințioșii să vedem unde s-a botezat Hristos. Să mergem la râul Iordanului... și să vedem pe Făcătorul lui Adam... (cum) stropește cu apă înnoitoare pe cei ce se apropie de Dânsul cu credință, și botează cu Duh spre viața cea neîmbrăntitoare... așa și nouă această dumnezeiască prăznuire ne va fi baie de a doua naștere; din care vom vedea și Lumina cea neapasă a Treimii...”

Făptura cea nouă în Hristos

(Urmare din pag. 1)

este cineva este făptură nouă” (II Cor. 5,17).

Nu mai dacă vom avea ca temelie a vieții noastre pe Hristos, numai dacă vom avea înscrisă în sufletul nostru Evanghelia Lui, numai dacă vom deveni membrii ai Bisericii Lui prin participarea noastră la Tainele acesteia și mai ales prin împărtășirea că mai deasă cu Trupul și Sângele lui Hristos atunci „făptura cea nouă” va deveni realitate și vom lua parte activă la crearea unei noi comunități de viață și iubire între toți cei care-L mărturisesc pe Hristos ca Domn și Mântuitor.

Este necesar ca mereu să dăm ceea ce avem mai bun și mai frumos în noi, pentru ca acest îndemn de a deveni „făptură nouă”, să devină realitate pentru fiecare dintre noi.

Cu simțăminte de încredere, de dragoste și de nădejde în Dumnezeu și cu iubire față de toți semenii noștri, suntem chemați toți, clerici și mireni, la această luptă duhovnicească căreia trebuie să-i răspundem cu „prezent” și cu toată dăruirea noastră.

Să punem deci început bun vieții noastre într-o deveni „făptură nouă” începând din prima zi a acestui an în care ne-a învrednicit Dumnezeu să intrăm, pentru ca să dobândim o viață creștină autentică.

RECENZIE

Ion Popescu: ORTODOXIA ÎN FAȚA EREZIILOR CONTEMPORANE, Ed. Diogene, 1996, 116 p.

În confuzia de idei mai mult sau mai puțin religioase, cartea Părintelui Ion Popescu de la Facultatea de Teologie din Pitești vine să reafirme niște coordonate ce definesc poziția Bisericii Ortodoxe. Intitulată de altfel semnificativ, „Ortodoxia în fața ereziilor contemporane”, lucrarea aceasta era mai mult decât necesară. Într-o expunere clară, sintetică, bine argumentată, cartea, care abia depășește o sută de pagini, își va ocupa degrabă locul său între lucrările de referință în domeniu. Dar, mai presus decât atât, va fi un îndreptar util oricărui credincios ortodox.

Lucrarea, apărută cu binecuvântarea P.S. Calinic, Episcopul Argeșului și Muscelului, e prefațată, cu largi aprecieri, de Pr. Prof. Dr. Dumitru Popescu, care relevă nu numai valoarea și utilitatea ei, ci și unul dintre meritele esențiale: acela de a identifica rădăcinile pre-creștine ale fenomenelor religioase și para-religioase abordate de autorul cărții.

După un scurt „Argument”, autorul deschide lucrarea cu o „Introducere”, care, în scurte pagini relevă prezența ereziilor în istoria Bisericii Creștine. De aceea, era firesc ca primul capitol să fie dedicat „Cauzelor care au determinat apariția învățăturilor greșite”.

Pagini interesante sunt dedicate „Mișcării advente moderne”, cu mulțimea de forme sub care se prezintă.

De o relevanță particulară e capitolul: „Mișcarea religioasă sincretistă de origine orientală”. Autorul arată cauzele multiple ce au dus la răspândirea unor concepții religioase panteiste, provenite din Extremul Orient, în Occidentul care, cu teologia sa deficitară, nu mai putea răspunde marilor întrebări ale omului. Așa au luat naștere mișcările: spiritistă, teozofică și antropozofică. Autorul uzează de o foarte serioasă bibliografie de specialitate. De ajuns să mă refer la „Trilogia mistică” a lui Lodajenski, lucrare care, deși se tipărește încă în secolul nostru, este încă nedepășită.

O foarte bine-venită punere la punct a yogai, în raport cu creștinismul („Yoga și Creștinismul”) răspunde la o mulțime de întrebări și tentații ce agresează azi pe mulți tineri convinși de o posibilă compatibilitate între cele două doctrine.

Tot mișcări sincretiste sunt și „Baha'i și New Age”, cărora se subsumează „un amalgam de practici și doctrine” neo-păgâne.

Magistrale sunt ultimele două capitole ale cărții. Unul, „Morală creștină și patina desfrânării”, se ocupă de o problematică vastă a vieții omului contemporan. Dintre-o perspectivă antropologică ortodoxă, autorul răspunde fără ezitări poziției neo-păgâne a filosofului „creștin” N. Berdiaev. Și, spre surprinderea și satisfacția noastră, face largi referințe la neo-darwinismul ce se instaurează azi în domeniul științelor. De notat că lucrarea citată („Un rău pornit din Eden”, a lui Richard Dawkins), de dată recentă, e o piesă dintr-o suită de lucrări, toate de aceeași orientare evoluționist-materialistă, și apare într-o coloană de știință în numeroase state din lume, făcând parte, probabil, dintr-un plan de anvergură. Autorul nostru e dintre primii care iau poziție în fața acestei re-orientări a unei părți a oamenilor de știință încă neeliberați de anumite prejudecăți.

Era, deci, firesc ca al doilea capitol să răspundă ateismului de sorginte psihanalitică: „Teologie, psihologie și para-psihologie”. Cu argumente din întreaga cultură a umanității, autorul răspunde celor ce cred în diverse „lumi paralele” și care fac din însușirile deosebite ale unor persoane argumente „științifice” pentru doctrine para-religioase.

În „Concluzii”, autorul adresează credincioșilor Bisericii noastre chemarea de a rămâne fideli revelației Mântuitorului Iisus Hristos, exprimată în Sfânta Scriptură și Sfânta Tradiție.

Cartea Părintelui Ion Popescu, bine argumentată scripturistic și patristic, va răspunde cu succes cerințelor multiple create de relativismul doctrinar și liberalismul moral ce asaltează societatea românească. Un răspuns concis, serios și la îndemâna oricui.

Ierom. Iuvenalie Ionașcu
Parohul Comunității Ortodoxe Române
„Sf. Ioan Casian” din Roma

Clerici români în diplomație

și apoi Mitropolit, vistiernicul Mihai Cantacuzino și logofătul Nicolae Brâncoveanu, iar din Moldova episcopul Inochentie de la Huși cu suita lui. Ambele delegații erau alese de Divanurile domnești. Ierarhii erau însoțiți de clerici și boieri demnitari laici. Printre clericii moldoveni erau starețul Vartolomeu Măzăreanu de la Solca, și Benedict de la Moldovița.

Inochentie și ai lui au plecat în decembrie 1769, cu săniile, spre Petersburg. Aveau scrisori către împărăteasă, referitoare la unele interese ale Moldovei. Cereau ca mitropoliții și boierii să aibă putere judecătorească, cereau curții să oprească abuzurile armatei de ocupație¹², etc.

Moldovenii mai cereau sprijinul împărătesei pentru readucerea în țară a moaștelor Sf. Ioan cel Nou de la Suceava, luate de polonezi în 1686 și aflate la Zolkiev.

Descrierea călătoriei, cu nenumărate peripeții, a fost descrisă de starețul de la Moldovița, Benedict: **Mergerea drumului nostru de la Moldova la Petersburg, leat 1769**. Au trecut prin Kiev și au ajuns la Moscova, și apoi la Petersburg, după trei luni de călătorie. Au fost primiți de împărăteasă în Duminița Florilor, cu mare fast și cu cuvântări, moldoveanul Inochentie vorbind cel dintâi. Abia în iulie Inochentie a plecat înapoi spre Moldova, după ce a făcut o vizită și marelui Rumianțov.

La întoarcere a raportat domnitorului și mitropolitului rezultatul misiunii, și a predat scrisorile pe care le primise de la autoritățile din capitala Rusiei¹³.

Mitropolitul Grigorie al II-lea al Țării Românești, în 1772 a fost trimis într-o misiune diplomatică la Feoșani, pentru a trata cu contele Orloff, reprezentantul Rusiei, probleme ale Țării Românești. Mitropolitul Grigorie II se bucura de mare prestigiu. În anul 1776 Patriarhul Ecumenic Sofronie al II-lea (1774—1780), la cererea domnitorului Alexandru Ipsilanti (1774—1782), i-a conferit lui Grigorie II titlul onorific de „Locțiitor al scaunului Cazareii Căpădocele”, ceea ce îl plasa pe locul II în ierarhia Constantinopolitană, după Patriarhul Ecumenic. Titlul n-a fost abolit până astăzi. Dar de la Patriarhul Justin el nu se mai folosește, deoarece ar limita autocefalia Bisericii Ortodoxe Române.

Ne oprim aici. Un studiu mai larg și mai sistematic despre „ierarhi români, soli diplomatici în veacurile XVI—XVIII”, a scris Ilie Georgescu.¹⁴

La cei pe care i-am pomenit, și la cei pe care i-am trecut cu vederea, ar fi trebuit să-l pomenim neapărat și pe Ilarion al Argeșului, sfetnicul lui Tudor Vladimirescu, și pe Mitropolitul Teofil al Țării Românești care l-a însoțit pe Matei Basarab la Constantinopol în 1632, iar mai apoi, în 1640, a făcut parte dintr-o solie la Gheorghe Racoți în Ardeal.¹⁵

Din secolul al XVI-lea trebuie amintit mitropolitul Ungrovlahiei Maxim Brancovici (cca 1506—1509), care a fost trimis de domnitorul Radu cel Mare să facă pace cu Bogdan cel Orb al Moldovei. Se știe că argumentul lui a fost acela că e păcat ca doi domnitori din aceeași seminție să se bată între ei, afirmare timpurie, oficială, a identității de neam a locuitorilor celor două Țări Românești. Maxim era de neam domnesc, urmaș al despoților sârbi, venit în Țara Românească și hirotonit episcop de Râmnic de Nifon al II-lea, Patriarhul Constantinopolului. A devenit apoi Mitropolit. Tot el a condus o misiune diplomatică în Transilvania, trimis de domnitorul Mihnea cel Rău (1509), dar nu s-a mai întors în Țara Românească ci a mers la Mânăstirea Cruședol. Va reveni în țară doar în 1512, invitat de Neagoe Basarab, care se căsătorise cu o nepoată a sa, dar nu va mai reocupa scaunul Ungrovlahiei.

Ar mai fi trebuit reamintit și Mitropolitul Ignatie (Sârbul), (1653—1655, 1659), prieten cu Matei Basarab și apoi cu Constantin Șerban. Acesta îndeplinește două misiuni diplomatice ca sol în Transilvania. Ghedeon al Moldovei (cca 1653—1659) conduce în 1656 o solie la Moscova, cu care încheie un tratat de alianță în numele domnitorului Gheorghe Ștefan. Se cerea Țării să ajute la eliberarea Moldovei de turci și de tătari și se mai cerea înapoierea către Moldova a cetății or Hotin, Tighina, și Cetatea Albă, devenite raiale turcești.

Și Mitropolitul Dosoftei (1671—1673; 1676—1686) a fost folosit ca sol diplomatic în 1684, trimis de domnitorul Ștefan Petriceicu.¹⁶

(Urmare din pag. 1)

delnicerul Petru al lui Ștefan Ureche și cămărașul Hristofor Lariionov, și trei boieri. În astfel de călătorii mai erau căruțași, cai, căruțe etc.

Arhimandritul Varlaam Moldoc nu este altul decât viitorul mitropolit al Moldovei Varlaam de la care ne-au rămas Cartea românească de învățătură, așa-numita Cazană a lui Varlaam (1643), apoi Cele Șapte Taine (1645), și Răspunsul împotriva catehismului calvinesc (1645).

Revenind la călătoria la Moscova, trebuie să spunem că Varlaam ducea cu el la Țarul Mihail și către ierarhia superioară bisericească, scrisori de la domnitorul Miron Barnovschi, de la Anastasie Crimca, Mitropolitul Moldovei, și de la Petru Movilă la care se opriseră la Kiev, unde Movilă era stareț la Lavra Pecerska.

Varlaam a stat la Moscova aproape un an. Când s-a întors în Moldova, nu mai existau nici Miron Barnovschi domnitor, nici Anastasie Crimca mitropolit.

În 1632 Varlaam este ales mitropolit, iar domnitor devine Vasile Lupu, cu alură de bazileu bizantin. Varlaam a avut un rol important împreună cu domnitorul Vasile Lupu pentru scoaterea dintr-un mare impas în care se afla în Transilvania Mitropolitul Ilie Iorest, prigonit de calvini. Vasile Lupu i-a dat lui Ilie Iorest pașaport moldovenesc, ca să ajungă la Moscova cu speranța că va fi ajutat de Țar să răscumpere 24 de chezași puși la popreală de autorități până ce Mitropolitul va plăti o sumă imensă de bani.

Chiar dacă misiunile externe ale lui Varlaam n-au avut la vedere scopuri politice, ele erau menite să întărească bunele relații între țări și prin înalte contacte personale.¹⁰

Între 1769—1774, după un război între Rusia și Turcia, Țările Române s-au aflat sub administrație militară rusescă.

În anul 1752 Inochentie a fost ales episcop al Hușilor. Generalul rus Elem, biruito al tătarilor și al turcilor în Moldova, cere ambelor Țări Românești să trimită la Petersburg, la împărăteasa Ecaterina a II-a (1762—1796), câte o delegație și „un obraz din clirosul Sfintei Biserici”, după cum ne informează Vartolomeu Măzăreanu.¹¹

Din Muntenia a plecat Mitropolitul Grigorie, arhimandritul Chesarie, viitor episcop de Râmnic, arhimandritul Filaret, și el viitor episcop de Râmnic,

Trebuie să adăugăm la aceștia mai vechi, și pe preotul Vasile Lucaicu, trimis de guvernul român în 1917 cu misiuni importante în Statele Unite, Franța, Elveția și Italia, pentru a prezenta Guvernelor țărilor respective și opiniei publice mondiale, revendicările românilor transilvăneni. Tot în 1917, alături de Vasile Lucaicu, a fost trimis în Statele Unite (prin Siberia și Japonia) preotul Ioan Moța (născut 15 dec. 1868 — + 1940) și tot el, în 1918, a lucrat în redacția Ziarului „Cuvânt moldovenesc” din Chișinău, militând pentru Unirea Basarabiei cu Țara, precum a făcut, tot acolo, și un alt preot, Onisifor Ghibu din Sălișteva Sibului. Și să ne amintim că, așa cum arhiepiscopul Papandreu a fost la un moment dat prim-ministru al Greciei, și arhiepiscopul Macarios președinte al Ciprului, și la noi Patriarhul Miron Cristea a fost regent în prima domnie a Regelui Mihai (20 iunie 1927—8 iunie 1930), iar mai apoi prim-ministru (10 februarie 1938 — 6 martie 1939).

Și mai aproape de noi un număr însemnat de clerici au îndeplinit și misiuni diplomatice pe lângă guverne, președinți de state, regi și papi. Aceștia rămân pe seama istoriei pe care o va scrie viitorul.

10 Despre Varlaam există o literatură imensă. Despre misiunea în Rusia: Pr. Constantin Nonea, **Legăturile mitropolitului Varlaam cu Bisericile Ortodoxe din Kiev și Moscova**, în rev. „Mitropolia Moldovei și Sucevei”, XXXIII, nr. 10—12, 1957 p. 807 și urm. În același număr și alte studii despre Varlaam.

11 V. A. Urechia, **Vartolomeu Măzăreanu**, Buc., 1989, p. 190.

12 Vezi „Arhiva românească”, I, 1841 p. 276—281.

13 Vezi Pr. Anton I. Popescu, **Inochentie, episcopul Hușilor**, în rev. „Mitropolia Moldovei și Sucevei”, anul XLIII, nr. 3—4, 1967, p. 275 și urm.

14 În rev. „Studii Teologice”, IX, 1967, nr. 3—4.

15 Pr. prof. dr. Mircea Păcurariu, **Istoria Bisericii Ortodoxe Române**, vol. 2, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1994, p. 49.

16 Idem, p. 104.

Cateheză la Sfânta Taină a Botezului

I. Pregătirea apercipientivă

Ce ne spune articolul al X-lea din Simbolul de credință? („Mărturisesc un botez întru iertarea păcatelor”). Această înseamnă că așa cum prin păcat a intrat moartea în lume, prin jertfa răscumpărătoare a Domnului primim harul divin mântuirii... Care sunt formele de transmitere a harului divin? (Sfintele Taine).

II. Anunțarea temei

Prima din cele șapte Sfinte Taine este cea a Botezului, la care ne vom referi în cele ce urmează.

III. Tratatul

Taina Botezului a fost instituită de Mântuitorul, când, despărțindu-se de Sfinții Apostoli, le-a dat poruncă zicând: „Drept aceea, mergeți și învățați toate neamurile, botezându-le în numele Tatălui și al Fiului și al Sântului Duh...” (Matei 28,19). Taina Botezului este, deci, săvârșită în numele Sfintei Treimi. Botezul a avut loc pentru prima dată la Cincizecime, adică la Pogorărea Sfântului Duh, când s-a constituit prima comunitate creștină.

Sfântul Apostol Pavel arată că „oricăți ne-am botezat în Iisus Hristos, în moartea Lui ne-am botezat. Ne-am îngropat prin botez împreună cu El în moarte, pentru că așa cum Hristos s-a ridicat din morți prin mărirea Tatălui, așa și umblăm și noi întru înnoirea vieții” (Romani 6,3—5).

Taina Botezului aparține operei de mântuire; este act al milei, al îndurării și iertării ce ne-a acordat-o Iisus Hristos pentru înnoirea firii păcătoase de altădată, pentru redobândirea chipului lui Dumnezeu, cel dinaintea de căderea primului om în păcat. Accentuând aspectul nevăzut al tainei, Sfântul Apostol Pavel confirmă împlinirea făgăduinței pe care Domnul i-a făcut-o lui Nicodim: „... după mila Lui ne-a mântuit prin baia nașterii din nou și prin înnoirea Duhului Sfânt care l-a vărsat peste noi din belșug prin Iisus Hristos Mântuitorul nostru” (Tit 3,5—7). Făcând aceste precizări, putem face distincție între botezul creștin ca taină și botezul spre pocăință săvârșit de Sfântul Ioan Botezătorul, după însăși cuvintele sale: „Eu vă botez cu apă spre pocăință, dar cel ce vine după mine este mai mare decât mine... El vă va boteza cu Duh Sfânt și cu foc” (Matei 3,11). Botezul lui Ioan are un caracter simbolic, de a confirma mărturisirea unui act de căință ce vinea din partea celor care îl primeau, pe când botezul creștin efectuează prin Duhul Sfânt o înnoire sau renaștere duhovnicească, ștergerea păcatului strămoșesc și a celorlalte păcate personale. De aceea el „este cu Duh Sfânt și cu foc”, adică arde și spală în „baia nașterii din nou” orice înfrățire a sufletului.

Pentru a înțelege mai bine această naștere duhovnicească, vom face comparația firii noastre născută în păcat cu un pom sălbatic. Dacă acestuia i se aplică altoitul, își schimbă complet rodirea. Tot așa și firea, este schimbată prin harul Botezului. Cel botezat se îmbracă în Hristos, spre rodirea harului în viața lui duhovnicească (Galateni 3,27), devenind membru al Bisericii și fiu al lui Dumnezeu.

Partea văzută constă în afundarea de trei ori în numele Sfintei Treimi, zicând formula: „Botează-se robul lui Dumnezeu (N) în numele Tatălui. Amin. Și al Fiului. Amin. Și al Sântului Duh. Amin. Acum și pururea și în vecii vecilor”. Apa în care se săvârșește Sfânta Taină trebuie să fie curată și sfințită. Botezul se face prin afundare, deoarece însuși numele de „botez”, derivat din limba greacă, „se tălmăcește prin „cufundare în apă”.

Botezul face parte dintre acele Sfinte Taine care nu se mai repetă. Sfântul Apostol Pavel spune: „Un Domn, o credință, un botez” (Efezeni 4,5). La fel precizează și Simbolul de credință: „mărturisesc un botez pentru iertarea păcatelor...” Această este regula generală și se bazează pe faptul că așa cum cineva se naște o singură dată trupește, el renaște duhovnicește tot o singură dată.

Săvârșitorul Tainei este episcopul sau preotul, deoarece ei sunt succesorii legitimi ai Sfinților Apostoli. Dacă însă vreun copil este în situația de a muri, orice credincios ortodox poate să-l boteze, în numele Sfintei Treimi, ceea ce se numește „botez din necesitate”, dar trebuie urmat de rugăciunile rostite în biserică de episcop sau preot.

Primitorii botezului sunt toți aceia care doresc să devină mădularele Trupului tainic al Domnului, fiii ai lui Dumnezeu, deoarece toți oamenii sunt chemați la mântuire. Se pune problema: pot fi botezați și copiii? Unii spun că botezul copiilor nu ar fi necesar, deoarece ei sunt curați și nu au păcate. Pentru a-și întări afirmația, aduc exemplul binecuvântării copiilor de Iisus, invocând cuvintele Domnului: „lăsați copiii și nu-i opriti să vină la Mine, că unora ca aceștia este împărăția cerurilor” (Matei 19,14). Cercetând dacă este valabil sau nu botezul copiilor, reținem că Biblia arată că păcatul moștenit de la primul om are un caracter universal, adică se transmite la toți oamenii după cum ne spune atât de clar Sfântul Apostol Pavel: „Așa cum printr-un om a intrat păcatul în lume și prin păcat moartea, așa moartea a trecut la toți oamenii prin cel în care toți au păcătuit” (Romani 5,12). Deci nici copiii nu sunt scutiți de moarte și nici de păcat, având păcatul în firea lor, cum spune psalmistul „că întru fărădelegi m-am zămislit și în păcate m-a născut maica mea” (Psalmul 50,6; Iov 14,4; Evrei 2,14; I Corinteni 5,22). Mântuitorul îi dă pe copii ca pildă de urmat pentru viața lor curată, ei sunt doar „termeni de comparație și nimic mai mult”, adică sunt arătate calitățile de nevinovăție pe care trebuie să le împlinescă „moștenitorii împărăției cerurilor”. Dacă ei erau mântuiți, atunci nu mai aveau nevoie de binecuvântarea Domnului.

Sfântul Grigore de Nazianz, tânăr fiind și neprimind încă botezul, se află odată pe marea învolburată care îl amenința cu pieirea. Teama sa era că va trece încercat de păcate în viața veșnică. De aici concluzia lui: „E mai bine atunci să fi sfințit fără să o știi, adică să primești botezul, decât să mori fără pecetea inițierii creștine”. Cât privește importanța credinței și a pocăinței, acestea se referă la cei maturi. Sfântul Apostol Petru la Cincizecime s-a referit la oameni maturi, care aveau diferite concepții, diferite obiceiuri, nu toate bune, la care trebuiau să renunțe, iar cei botezați erau instruiți în cunoașterea credinței după ce au primit botezul (Faptele Apostolilor 2,41—43). De altfel, credința copiilor este mărturisită de nași, ca garanți spirituali ai celui botezat. Sfânta Scriptură ne oferă numeroase situații când mărturisirea credinței cuiva are efectul dorit pentru un altul. Așa avem vindecarea slăbănogului prin credința altora, a slujitorului sutașului (Matei 8,5—13), a invierii fiicei lui Iair, a invierii fiului văduvei din Nain, a fiicei femeii cananeence, etc.

Botezul copiilor nu este o noutate. El s-a practicat încă din perioada apostolică, chiar de Sfinții Apostoli. Astfel, la Rusalii, printre cele 3000 persoane se aflau și copii, care li însoțeau pe părinții lor. În Noul Testament găsim informații că Sfinții Apostoli au botezat casa sutașului Corneliu (Fapte 10,2), a Lidiei (Fapte 10,15), a tennicerului din Filipi (Fapte 16,31—33), a lui Ștefanos (I Corinteni 1,16), a lui Crispus (Faptele Apostolilor 18,8). Prin „casă”, se înțelegea atunci toată „familia naturală”: soț, soție, copii, personalul auxiliar, sclavii și chiar cei legați de ea prin alte interese. „Casa” nu putea fi înțeleasă fără copii (Luca 19,9; Ioan 4,5; I Timotei 3,2—4; II Timotei 4,19). Treptat s-a generalizat aproape numai botezul copiilor, deoarece părinții lor erau deja creștini.

IV. Recapitularea — Aprecierea

De cine a fost instituită Taina Botezului? (De însuși Mântuitorul când a poruncă să se propovăduiască Evanghelia la toată făptura, botezându-i... (Matei 28,19). Ce rezultă de aici? (Că Botezul este universal, adică toți oamenii sunt chemați la mântuire). Din textul Sfintei Evanghelii, ce vedem, în numele cui se face Botezul? (În numele Sfintei Treimi). Ce deosebire este între botezul lui Ioan și cel creștin? (Botezul lui Ioan era un simbol, pe când botezul creștin în numele Sfintei Treimi este o realitate care are drept efect iertarea păcatului strămoșesc și a păcatelor personale, primirea calității de fiu al lui Dumnezeu și membru al Bisericii). Cine poate săvârși Botezul? (Episcopul și preotul ca urmași ai Sfinților Apostoli. Mai poate săvârși și credinciosul ortodox, în cazuri excepționale). Botezul copiilor este valabil? (Da este valabil). Ce se impune însă după ce copiii sunt botezați? (Ca să fie instruiți în cunoașterea credinței Bisericii și trăirea vieții creștinești).

V. Asocierea

După Botez, copilul se învrednicește de primirea harului mântuitor prin încă două Sfinte Taine ale Bisericii: Taina Sfântului Mîr și cea a Euharistiei. Care este explicația acestei rânduiri bisericești? Explicația (Continuare în pag. a 4-a)

Preot prof. SORIN COSMA

Cei săraci cu duhul

În firea omului, dintru început, este sădită năzuința după fericire. Adânc cunosător al sufletului omeneșc, Domnul Iisus Hristos a știut că la baza tuturor străduințelor omenești stă dorul nestins după fericire. Acesta a fost imboldul care a determinat mulțimile să-l urmeze pe „Muntele fericirilor”. În predică sa de pe acest munte, Domnul Hristos a arătat omenirii din toate timpurile calea fericirii adevărate, precum și mijloacele de care să se servească în acest scop. S-a desprins atunci de buzele lui Iisus, în ce condiții omul poate să fie cu adevărat fericit! Din ansamblul celor nouă sentințe, numite „fericiri”, date de Iisus, iată care este fericirea întâia: „fericiți cei săraci cu duhul, că a lor este împărăția cerurilor” (Matei 5, 3).

Adevărata fericire, de care omul se poate bucura, se află numai în legătură cu împărăția cerurilor, pe care Iisus, Fiul lui Dumnezeu, venind în lume, a înființat-o între oameni. Spre a fi părtaș al împărăției cerurilor, i se cere omului să renunțe la plăcerile acestei lumi și să fie mereu gata să săvârșască faptele bine plătute lui Dumnezeu, potrivit vocii lui preasfinte. În sărăcia lui, celui sărman îi este mai lesne să renunțe la plăcerile acestei lumi, decât bogatul, care având bunuri din belșug, este mereu tentat să abuzeze de ele. În convorbirea cu dregătorul bogat din Evanghelie, Iisus a arătat cât de greu le este celor cu averi mari să intre în împărăția lui Dumnezeu. „Mai lesne este pentru funia corabiei să treacă prin urechile acului, decât pentru bogat să intre în împărăția lui Dumnezeu” (Luca 18, 18—25). Sf. evang. Luca enunță prima sentință astfel: „Fericiti (voi) cei săraci, că a voastră este împărăția lui Dumnezeu” (Luca 6, 20). Numai sărăcia, fără împlinirea vocii divine, nu este de-ajuns spre a intra în împărăția cerurilor. Împăcat cu situația sa sărmană, i se cere și săracului să renunțe la aviditatea după bunuri pământești și să-și agonisească bunuri cerești. Despre bogat nu se poate spune, că i-ar fi cu desăvârșire imposibil să intre și să fie părtaș al împărăției lui Dumnezeu. Prisoindu-i bunurile pământești, i se cere să se simtă în sufletul său ca și când n-ar dispune de ele. Să le folosească însă spre agonisirea de bunuri înalte, cerești și astfel el nu va fi exclus de la adevărata fericire.

În deslușirea înțeleșului acestei prime fericiri, mulți sfinți părinți bisericești au redat cuvintele „săraci cu duhul”, prin „cei umiliți”. Este umilit omul care deși este conștient de propria sa valoare, nu caută să și-o evidentieze mai presus de valoarea semenilor săi. Înțeleșurile celor două expresii nu sunt întru totul identice, totuși sunt sensibile apropiate, căci, privitor la bunurile pământești, aceeași atitudine o ia și cel smerit și cel „sărac cu duhul”, recunoscând — deopotrivă — în fața de acestea, superioritatea bunurilor cerești.

Indemnând la sfințenie, Sf. Ap. Pavel arată necesitatea de a distinge „cei săraci, voi lui Dumnezeu, ce este bun, plăcut, desăvârșit”, și cere fericirea „să nu năzuiască mai sus decât i se cuvine a năzui” (Romani 12, 2—3). Desăvârșită pildă de smerenie ne-a lăsat Iisus, căci „El n-a ținut ca la o pradă la egalitatea sa cu Dumnezeu, ci s-a golit pe sine, chip de rob luând” (Filipeni 2, 6—7). Împărat al mării fiind, fărădelegile noastre le-a purtat. Cel ce a dezlegat lumea de păcate, legat a fost dus. Cel căruia Tatăl i-a dat toată judecata ca să judece lumea judecat a fost de cei fărădelege. Ne întrebăm, dacă pentru mântuirea noastră proprie avem vreun merit? Hristos a pățimii pentru noi, lăsându-ne pildă, să mergem pe urmele lui (I Petru 2, 21) și iarăși: „după mila lui (Dumnezeu), prin învierea lui Iisus Hristos din morți, ne-a născut pe noi din nou” (I Petru 1, 3). „El ne-a mântuit și ne-a chemat cu chemare sfântă — zice Ap. Pavel — nu după faptele noastre ci după a sa găsiere cu cale și după darul ce ne-a fost dat în Hristos” (II Timotei 1, 9). În micile noastre strădanii, pentru conlucrarea de bună voie cu comora darului ce ni s-a dat, să nu ne supraevaluăm; dimpotrivă, să ascultăm de glasul care ne zice: „Smeriți-vă sub mâna tare a lui Dumnezeu, ca să vă înalte timpul cuvenit” (I Petru 5, 6).

„Sărac cu duhul” este omul care oricât de virtuos ar fi, nu se socoate a fi realizat de ajuns și nu se apreciază a fi desăvârșit. Oricât s-ar fi adâncit în cunoașterea cuvântului dumnezeiesc, se știe încă a fi neștiutor și — ca urmare — cu mai multă râvnă se străduiește a se lumina pe calea adevărului. În înțeleșul evanghelic, „sărac cu duhul este și cel ce dispune de bunuri pământești — chiar bogat fiind — dacă inima lui este liberă, de afecțiunea față de aceste bunuri, sufletul lui fiind desfăcut de ele.” Într-un astfel de caz, obârșia fericirii o constituie punerea bunurilor pământești în folosul celor lipsiți de cele necesare traiului. Astfel, inima omului va fi liberă de preocupările și de dorințele ce le stârnesc bogățiile, în năzuința după fericire. Despre un astfel de om se poate spune, că posedă bunuri materiale, dar aceste bunuri nu-l posedă pe el.

Este greșit a se înțelege, că prin „săraci cu duhul” Hristos s-ar fi referit la cei lipsiți de inteligența necesară, adică la cei proști. Cel lipsit de inteligență nu poate fi fericit, nefiind conștient de starea sa în care se află și nici de calea pe care umblă. A-i fi fericit pe aceștia, ar fi fost o desconsiderare a mulțimilor care l-au urmat, cu osteneală, uitând de foame și de sete, spre a dobândi sfat și mângâiere, în dorul lor după adevărata fericire. Considerații greșite, ca mai sus, conține Post-scriptum-ul la articolul cu tema: „Aproximații despre prostie” al lui M.N. din gazeta „Dilema”, nr. 205, din 13-19-XII, 1996 p. 9 și anume: „Împărăția cerurilor este promisă, din chiar primul cuvânt al predicii (de pe munte a lui Iisus), celor „săraci cu duhul”. Identificarea acestora cu proștii este la îndemână. Sensul actual al expresiei o dovedește. Sensul originar trebuie să fi fost însă acela de inocenți. Iisus vorbea celor mulți al acestei lumi, înșelărilor, pe care voia să-i câștige. Apela la inima, nu la mîntea lor... Ucenicilor, El le-a cerut să lase totul... să se golească. Această golire se referă la mîntea, la gândire... Vreme de secole, religia și știința au fost surori vitrege și certărețe...”

Cu verbul său tăios, G. Papini arată, că de fapt unii din zilele noastre — zice el — și de rea credință, au înțeles, că prin „săraci cu duhul” s-ar înțelege „cei proști, idioți, cretini”. De fapt, niciodată Iisus n-a dat dovadă, că s-ar fi închinat în fața deștepăciunii, care e numai deștepăciune a gândului rece și putere de aducere aminte. În ochii lui aveau căutare înțelepciunea aducătoare de lumină, care pune stăpânire pe adevăr, cu biruința întregului suflet. În mai multe rânduri s-a plâns în sine, că cei ce îl ascultau, până chiar și ucenicii, erau prea puțin înzestrați cu acea înțelepciune. Ca urmare, Iisus nu-i putea chema pe cei slabi de minte să se bucure de împărăția lui Dumnezeu.

Între cei care l-au cercetat pe Iisus a fost și Nicodim, din tagma fariseilor, frunțas între evrei. Venind noaptea la Iisus, a recunoscut, în faptele lui, puterea lui Dumnezeu. În templu, la sârbătoarea corturilor, împreună cu cei ce erau cu el, și Nicodim a apreciat — privitor la Iisus — că „niciodată n-a vorbit vreun om, cum vorbește omul acesta” (Ioan 7, 46).

Fariseul Gamaliel, învățător al legii, cu mare vază în tot norodul, a vorbit în sinedriu, în sprijinul apostolilor închiși pentru propovădura Evangheliei, spunând că „... dacă acesta este lucrul (al apostolilor) este de la Dumnezeu, nu veți putea să-l nicimiciți; nu cumva să vă aflați în luptă cu Dumnezeu?” (Fapte 5, 38—39).

Între bărbații elini din Areopagul Atenei, care i s-au alăturat Ap. Pavel și au crezut, era și Dionisie Areopagitul, mai marele acestui înalt așezământ de cultură.

Aceste exemple, ca și multele mărturii ale marilor oameni de știință din epoca modernă și contemporană, confirmă afirmația filozofului englez Bacon de Verulam (1561—1626) că „puțina știință îndepărtează de Dumnezeu, iar multa știință apropie de El. V. Stanciu, prof. univ. de șt. nat., a afirmat, că adevărata știință nu este niciodată în contradicție cu religia adevărată. Naturalistul analizează ceea ce permite simțurile și logica ideilor experimentale. La rândul său credința are împărăția dincolo de simțuri, în lumea ideilor transcendente.” (Continuare în pag. a 4-a)

Prof. Petru Dumitreasă

- 1 Gheorghiu V., Sf. Evanghelie după Matei, cu comentariu, Cernăuți, 1925, p. 195—196.
- 2 Ibidem, p. 192—198.
- 3 Cabasila N., Despre viața în Hristos, trad. de T. Bogogae, Sibiu, 1946, p. 151—152.
- 4 Beleuță I., Învațăturile sociale ale Evangheliei, trad. din l. franceză, Făgăraș, 1912, p. 1.
- 5 Ibidem, p. 2.
- 6 Gheorghiu V., op. cit., p. 199.
- 7 Papini G., Viața lui Iisus, trad. de Al. Marcu, ed. a II-a, București, 1941, p. 119—120.

Academia Română, Institutul de Arheologie Vasile Pârvan, Academia de Științe a Republicii Moldova, Institutul de Arheologie veche. Ministerul Culturii al Republicii Moldova. Direcția Principală a Patrimoniului Cultural, Arte Plastice. Universitatea Liberă Internațională din Moldova.

Gheorghe Postică — Nicolae Constantinescu, Căpriană. Repere istorico-arheologice, Chișinău, Știința, 1996, 111 p.

Cel mai însemnat așezământ monahal, ansamblu monumental, din partea răsăriteană a Moldovei feudale, Mănăstirea Căpriană, se bucură astăzi de punerea în lumina istoriei naționale, ca urmare a șantierului arheologic organizat aici în anul 1993, de la 3 mai până la 27 august și condus de doi reputați arheologi, Gheorghe Postică, vicerector al Universității Libere Internaționale din Moldova (din 1995), și Nicolae Constantinescu, cercetător științific principal în cadrul Institutului de Arheologie Vasile Pârvan al Academiei Române din București, timp de peste 42 de ani, absolvent al fostului Seminar Central din București și Dr. al Facultății de Istorie a Universității din București (1970), fiu de preot, originar din Năpădeni, Bălți (azi r. Ungheni), autor a numeroase lucrări arheologice, ca: Cetatea Șcheia, București, 1963, (coautor Gh. Diaconu); Curtea domnească din Târgoviște, București, 1963 (coautor C. Moiseșcu); Mănăstirea Putna, București, 1965; ed. II, 1967; Coconi, un sat din Câmpia Română în epoca lui Mircea cel Bătrân, București, 1972; Vladislav I (1364—1377) București, 1979; Mircea cel Bătrân, București, 1981; Curtea de Argeș (1200—1400). Asupra începuturilor Tării Românești, București, 1984, fără să mai menționăm contribuția istorico-arheologică din diferite reviste de specialitate, printre care și teologice.

Investigațiile arheologice de la Mănăstirea Căpriană s-au datorat colaborării dintre Ministerul Culturii și Cultelor al Republicii Moldova, care și-a asumat sarcina de a suporta cheltuielile financiare de teren, Institutul de Arheologie și Istorie Veche al Academiei de Științe a Republicii Moldova (IAIV) și Institutul de Arheologie Vasile Pârvan al Academiei Române, conform unui Protocol semnat la 12 februarie 1993.

Ca așezare, Mănăstirea Căpriană se află pe malul apei Vișnevă, în masivul silvic de pe dreapta Băcului, denumit de obicei Codrii, cunoscut din vechime prin apelative de felul Codrii Băcului, Codrii Lăpușnei și chiar Codrii Căprianiei, la o distanță cam de 35 de km NV de Chișinău. Cadrul teritorial-administrativ din care a făcut parte în Evul Mediu a fost tinutul Lăpușna, mai târziu a devenit județul omonim (cu o denumire intermediară în perioada interbelică — județul Chișinău).

Prima mențiune documentară a așezământului de la Căpriană este de la Alexandru cel Bun, care întărește soției sale, Marina, la 10 februarie 1429 „... mănăstirea de la Vișnevă, unde este egumenul Chiprian”, cu toate folosințele, apoi câteva sate și 5 sâlășe de țigani (DRH, A. Moldova, I p. 124—127). O mutație pe plan toponomastic, un caz de paroniemie: Chiprian Căprian, nume de persoană Chiprian din lat. Cyprianus, om din insula Cipru, de unde avem în limbă actuală antroponimul Ciprian, și în Evul Mediu feminine Căpriană, de unde și numele mănăstirii cu acest nume. Egumenul Chiprian „a avut un rost, anume în edificarea locașului mănăstiresc din poiana sa”, obținută prin defrișarea de pădure. Mănăstirea de pe Ișnovăț, cândva cu egumenul Chiprian, cu moșia sa, a intrat sub ascultarea Mănăstirii Neamț, zidită de Ștefan cel Mare în 1497, avându-l ca egumen pe Siluan (sau Silvan). Denumirea de Mănăstirea Căpriană este cunoscută din deceniul al patrulea al secolului XVI și sub această formă este menționată în inscripția slavonă de pe scoarța Evangheliarului dăruit în octombrie 1545 de Petru Rareș. Mănăstirea renaște o dată cu domnia lui Petru Rareș, cum spune Grigore Ureche, „de la Căpriană mănăstirea au lucrat” (în Letopisețul Țării Moldovei, ed. P. P. Panaitescu, București, 1953, p. 165—166). Alexandru Lăpușneanu, care la domnia Moldovei cu sprijin polonez și-l ucide la Tutova, la 30 septembrie 1552, pe Ștefan Rareș și se căsătorește cu sora ucisului, Ruxandra Doamna, face din Mănăstirea Căpriană „unul dintre marii stăpânitori feudali, prin domeniul de sate întărit în anii 1559—1560”. În tabloul

votiv de la Mănăstirea Zografu, de la muntele Athos, alături de Ștefan cel Mare și Sfânt se află și chipul lui Alexandru Lăpușneanu, cu inscripția în slavonă: „Alexandru, Voievodul Moldovei, innoitorul Căprianiei”. Va trece un timp până când, în 1698, Constantin Antioh Cantemir va închina Mănăstirea Căpriană celei de la Zografu. După drama din 1812, mitropolitul-exarh Gavriil Bănulescu-Bodoni, în 1818, propune Sinodului rus transformarea așezământului în reședință episcopală și, tot atunci, încep ample lucrări de reconstrucție la Căpriană: refacerea radicală a vechii biserici — Uspenia, construirea paraclisului alăturat, cu hramul Sfântului Gheorghe (paracelis de iarnă, rebotezat mai târziu în biserica Sfântului Nicolae), lucrări care nu s-au încheiat la moartea lui Gavriil Bănulescu-Bodoni (30 martie 1821), ci abia în 1840 sub egumenul Ilarion, noul stareț și o dată cu reîntrirea Căprianii sub ascultarea Mănăstirii Zografu. Adaosurile din 1862, când arhimandritul Cosma ridică impunătoare Casa a stăreției, la est; iar apoi, sub arhimandritul Teofilact, ridicarea și mai impunătoare biserici Sfântul Gheorghe (1903) la sud-est, cu inevitabile amenajări de teren aferente, au modificat substanțial aspectul întregului ansamblu arhitectural. Multiseculara încărcătură istorică ascunsă în vatra mănăstirească de pe Ișnovăț, Căpriană, a fost scoasă la lumină prin înfățișarea și prezentarea investigațiilor arheologice d. n. 1993, publicate în lucrarea de față, cu acribia științifică, cu numeroase planșe și relevări în culori și în alb-negru, într-o prezentare distinctivă grafică pe o hârtie velină superioară.

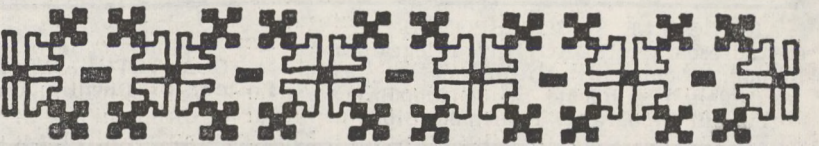
Cum se menționează, edificiul principal al bisericii de la Mănăstirea Căpriană cu hramul Adormirii (Uspenia), a fost construit, potrivit cercetărilor întreprinse, pe timpul lui Petru Rareș, în anii 1541—1545, și refăcut de către mitropolitul Gavriil Bănulescu-Bodoni, în anii 1819—1821.

Tipul originar al locașului prezintă o biserică moldovenească din secolele 15—16, de plan triconc dezvoltat cu pridvor, pro-naos, gornitiță, naos, altar și turulă peste cupola naosului. Se înrușește cu mănăstirea Probota și mănăstirea Bistrița. Chiar modificată radical în urma refacerilor lui Gavriil Bănulescu-Bodoni, biserica principală de la Căpriană mai conservă câteva din trăsăturile definitorii, tipo-stilistice, ale grupei de monumente religioase mănăstirești, moldovenești, careia îi aparține, respectiv tipului de biserică de plan triconc, cu turulă deasupra cupolei naosului. Biserica actuală ca înfățișare generală ieșe din tipic, datorită, în primul rând, clopotniței înalte adăugate la vest, în 1819—1821, peste 20 m înălțime, iar în al doilea rând, masivitățile turlei ridicate peste naos, inițial (c. 1541—1545), element de decor ornament al edificiului grațios. Obisnuitele ocnițe (un șir-două prezente la Probota) au dispărut, ca și cornișa de sub acoperiș. Tendința de a considera că monumentul actual este în totalitate, adică din fundații, opera ctitoroasă a mitropolitului Gavriil Bănulescu din 1819—1821 nu se justifică. În contur planimetric, biserică Uspenia, ctitorită de Petru Rareș, c. 1541—1545, stă în picioare, de la jumătatea tindei spre Est, inclusiv o parte din elevație. Concepțional, precum și din considerente metodologice, se poate opera deja cu cel puțin două monumente distincte cronologic: Căpriană I (Biserică — I), c. 1420—1429 și Căpriană II (Biserică — I), c. 1541—1545, refăcută la 1819.

Mănăstirea Căpriană, spun autorii în încheiere „nu a fost decât unul dintre multele locașuri românești de închinăciune care și-au purtat crucea, cu vrednicie sau în silinție, adesea pe o treaptă de nelinchipuit a decăderii (p. 101).

Ansamblul de arhitectură religioasă medievală și modernă, Căpriană, cuprinde o filă din istoria poporului român zbuțuit, care se cere cunoscută și cinstită de noile generații ce-și întind mâinile peste Prut.

Pr. I. IONESCU

AGENDA I.P.S. MITROPOLIT ANTONIE

- **DUMINICĂ, 1 decembrie 1996**, — A participat la festivitățile ocazionale de sărbătorirea Zilei Naționale a României, sărbătoare aniversată la Alba Iulia.
- **LUNI, 2 decembrie 1996**, — A prezidat, la Reședința Mitropolitană lucrările Permanenței, unde s-au rezolvat probleme curente ale vieții bisericești din Eparhie.
— În după-masa aceeași zi a cercetat Mănăstirea Predeal.
- **MARȚI, 3 decembrie 1996**, la invitația Ligii Tineretului Ortodox Român București, a susținut, la Muzeul Țăranului Român din București o Conferință cu tema „Rugul Aprins”.
- **VINERI, 6 decembrie 1996**, — „Sf. Nicolae”, a slujit Sf. Liturgie la Biserica Ortodoxă din localitatea Dăros, protopopiatul Mediaș, unde a hirotonit întru preot pe seama acestei parohii pe tânărul diacon Gheorghe Narița. Cu acest prilej a și instalat pe noul preot în parohie și a rostit un cuvânt de învățură.
— Tot în cursul acestei Sf. Liturgii a hirotonit întru diacon pe licențiatul în teologie Fogoș Mihail.
- **SAMBĂTA, 7 decembrie**, a participat în orașul Sf. Gheorghe la sărbătorirea „Zilelor Nicolae Colan”, fiind invitat de episcopul Ioan al Harghitei și Covasnei, de Prefectura Județului Covasna, Secretariatul de Stat pentru Culte și Liga „Andrei Șaguna”, organizatorii acestor manifestații. Cu acest prilej I.P.S. Mitropolit împreună cu P.S. Ioan de Covasna au săvârșit un parastas în memoria marelui Mitropolit Nicolae Colan și au participat la dezvelirea unui bust al Mitropolitului Nicolae Colan în curtea liceului care-i poartă numele.
- **MIERCURI, 11 decembrie 1996**, a publicat în ziarul „Românul” Pastorală Crăciunului.
— A publicat în Revista Academiei Române, „Academica”, articolul „Noi date privitoare la Mitropolitul Petru Movilă”.
- **VINERI, 13 decembrie**, a prezidat, la Reședința mitropolitană lucrările Permanenței Consiliului Eparhial.
- **DUMINICĂ, 15 decembrie**, a slujit Sf. Liturgie la Catedrala mitropolitană și a hirotonit întru diacon pe tânărul licențiat în teologie Oancea Constantin și întru preot, pe seama parohiei Voivodenii Mari, prot. Făgăraș pe diaconul Fogoș Mihail.
- **LUNI, 16 decembrie 1996**, a publicat Pastorală de Crăciun în ziarul „Poliția Sibiană”, ziarul local al Ministerului de Interne.
- **MARȚI, 17 decembrie 1996**, a acordat un interviu Televiziunii „Holding” din Brașov pe tema sărbătorii Crăciunului.
- **MIERCURI, 18 decembrie 1996**, a acordat un interviu telefonic d-lui Ioan Ion Diaconu, redactor la Emisiunea „Viața Spirituală” cu titlul „Ultima Ediție a Învățăturilor lui Neagoe Basarab către fiul său Teodosie”, editura „Roza Vânturilor”, București.
În după-masa aceeași zi a participat în Capela Mitropolitană la un parastas în memoria D-lui Prof. Univ. Dr. Gheorghe Iliescu, fost membru al Adunării Eparhiale Sibiu și donator al Mitropoliei Sibiu.
- **JOI, 19 decembrie 1996**, a acordat un interviu pentru Televiziunea Română, „Viața Spirituală”, cu ocazia sărbătorilor Crăciunului.
— În după-masa aceeași zi în cadrul vecerniei în Catedrală, a participat la Concertul de Colinde susținut de corul studenților teologi ai Facultății de Teologie „Andrei Șaguna” din Sibiu, dirijat de lector Drd. Vasile Grăjdian și preparator Sorin Dobre.
- **Duminiă, 22 decembrie 1996**, a participat la Sf. Liturgie în Catedrala Mitropolitană din Sibiu. Răspunsurile la Sf. Liturgie au fost date cu această ocazie de corul Facultății de Medicină din Craiova, dirijat de Conf. Dr. Valentin Cărlig.
În după-masa aceeași zi a primit la Reședința Mitropolitană Corul Bisericii „Sf. Nicolae” din Agnita, dirijat de profesorul Doru Nițescu, care a susținut un concert de colinde. I.P.S. Mitropolit a mulțumit corului pentru fericită ocazie de a fi împreună în aceste momente de sărbătoare.
- **LUNI, 23 decembrie 1996**, a primit la Reședința Mitropolitană Corala „Ilarion Cocșișu” din Orașul Agnita, dirijată de Prof. Terbea, care a susținut un concert de colinde.
În după-masa aceeași zi a participat în Catedrala Mitropolitană la Concertul de colinde susținut de „Reuniunea de cântări” a câminului cultural din Săliște.
- **MARȚI, 24 decembrie 1996**, „Ajunul Crăciunului”, a participat în Piața Revoluției, la Pomul de Crăciun, cu ocazia deschiderii Sărbătorilor Crăciunului pentru copii și tinerii sibieni.
În după-masa aceeași zi a primit la reședința Mitropolitană grupurile de colindători.
- **MIERCURI, 25 decembrie 1996**, inconjurat de un mare sobor de preoți și diaconi, cu ocazia sărbătoririi Crăciunului a slujit Sf. Liturgie în Catedrala Mitropolitană.
Cu această ocazie a hirotonit întru preot pe tânărul diacon Oancea Constantin, pe seama Capelei Spital a Căminului de Bătrâni situat pe strada George Coșbuc din Sibiu.
Tot cu acest prilej a hirotonit întru diacon pe absolventul Dragotă Vasile. A citit tuturor celor prezenți Pastorală de Crăciun adresată credincioșilor din eparhie.
După Sf. Liturgie a oferit o Recepție preoților slujitori ai Catedralei cu care s-a întreținut.
- **JOI, 26 decembrie 1996**, a slujit Sf. Liturgie la Catedrala din Mediaș, hirotonind cu această ocazie pe diaconul Ovidiu Găban ca preot misionar pe seama Prot. Mediaș. A rostit un cuvânt de învățură legat de sărbătorirea Nașterii Mântuitorului Iisus Hristos.
În după-masa aceeași zi a cercetat Mănăstirea „Brâncoveanu”, de la Sâmbăta de Sus.
- **VINERI, 27 decembrie 1996**, — „Sf. Ștefan”, a slujit Sf. Liturgie la Mănăstirea Brâncoveanu, hirotonind întru diacon pe monahul Peicu Nicolae și întru preot misionar pe seama Prot. Sibiu pe diaconul Răduț Teodor. A rostit un cuvânt de învățură.
— Răspunsurile la Sf. Liturgie au fost date de corul bisericesc din Or. Victoria, dirijat de Prof. Ioan Timofte, care la sfârșitul Sf. Liturgii a susținut și un concert de colinde.
În după-masa aceeași zi a primit la reședința de la Mănăstirea „Brâncoveanu” un grup de elevi ai Seminarului Liceal Făgăraș, conduși de Preotul Ioan Urs care a susținut un concert de colinde.
Tot în după-masa aceeași zi a primit pe Pr. Andrei Sicoe și Pr. Vitan Lucian, preoți din Predeal în legătură cu rezolvarea unor probleme legate de administrarea parohiilor respective.
- **SAMBĂTA, 28 decembrie 1996**, a avut o ședință de lucru cu Consiliul duhovnicesc al Mănăstirii Brâncoveanu, cu această ocazie rezolvându-se probleme curente ale activității din Mănăstire.

Pr. Valentin SICOE
— secretar eparhial —

IN PUȚINE CUVINTE DESPRE:

RUGĂCIUNEA INIMII

Determinați de apariția falsilor instructori în practica isihasmului (rugăciunea inimii), care sunt influențați de religiile orientale: budiste, hinduiste, cu practicile yoghine, venim cu o prezentare pe scurt a dreptei învățături, despre isihasmul, ce aparține exclusiv Tradiției creștine ortodoxe (Vezi mai pe larg Filoc. VII, București 1977; Sf. Grigore Palama, Cuvinte pentru cei ce se linișesc cu evlăcie; Despre Rugăciunea lui Iisus, Kallistos Ware, Buc. 1992).

De la început dorim să precizăm că nu practicile yoghine, ci Soarele Hristos ne mântuiește. Veniți deci la Hristos prin rugăciunea inimii. Practica rugăciunii isihaste ne cere să ne golim pe noi înșine, pentru un moment, de grijile și preocupările cotidiene și să ne expunem la Soarele Hristos-Dumnezeu, pentru ca să ne vindece și să ne purifice de patimi și de zgura păcatului, pentru că purtăm în noi încă putreziciunea păcatului. Să trecem la practica isihastă — Rugăciunea Inimii — pentru însănătoșirea noastră sufletească. Fiți siguri, că va fi mai ușoară această practică, decât practicile yoghine. Iar rezultatul binefăcător va fi mântuirea sufletului și unire cu Hristos-Dumnezeu.

Iată practic și pe scurt câteva îndrumări pentru începători. Prima condiție: „Impacă-te cu aproapele tău...” (Mat. 5,23—25). Cu privire la locul unde urmează să practici această rugăciune: biserica și camera ta, „Tu, când te rogi, intră în camera ta și, închizând ușa, roagă-te Tatălui tău, care este în ascuns...” (Mat. 6,6). Acolo în liniște totală, în singurătate roagă-te. Se înțelege și interiorizarea în rugăciune, care să-și găsească trăire în suflet cu sărguință. În minte cu înțelegere, și în inimă cu simțire afectivă. Cum zice Domnul: „Împărăția Lui Dumnezeu este înăuntrul vostru” (Luc. 17,21). Dar cum să ne rugăm? Domnul Iisus ne învață: „Așa să vă rugați: Tatăl nostru...” (Mat. 6,9). Deci, zicem la început rugăciunea „Tatăl nostru...”, după îndemnul Sf. Apostol Pavel: „Rugați-vă neînclătat” (1. Tes. V, 17).

Urmează partea tehnică. Luăm poziția în genunchi sau pe un scaunel (înălț. ca la 30 cm.) și începem să rostim rugăciunea Lui Iisus (rugăciunea pustnicului), cu mintea coborând în inimă, zisă rar, în ritmul inimii, astfel: Doamne, Iisuse, Hristoase-Fiul Lui Dumnezeu — mântuiește-mă pe mine păcătosul —. Zisă cu insistență, cu căință și smerenie (căci păcătoși suntem), concentrați numai la aceste cuvinte ce le zicem cu înțelegere, și nu gândim la nimic altceva (nici bune, cu atât mai mult cele rele). Nu căuta senzaționalul. Fereste-te de orice vedenii și vise care vin de la diavolul. În timpul rugăciunii, încetează orice mișcare. Durata exercițiului, pentru începători: 10—15 minute.

— Efectul: Ne cultivă voința. Ne dă țările sufletească. Ne învinge cu putere de sus. Se face simțită lucrarea Harului dumnezeesc.

Lucrul principal: în primul stadiu ne despățimim, adică ne izbăvim de vicii, de ură, vrajă, mânie, invidie, nerăbdare, răzburare, desfrâu, beție, lăcomie, zgârcenie, clevetire, vorbire în deseri etc. În al doilea stadiu se realizează despățimirea de imaginea păcatelor, care persistă încă în minte și în simțuri. Ne putem curăți, stăruind în rugăciune.

În al treilea stadiu, vine starea de iluminare, în care Harul Lui Dumnezeu se face simțit cu putere și rămâne în noi, curățindu-ne de zgura păcatelor, cum zice Sf. Apostol Pavel: „... și Duhul vine în ajutorul slăbiciunii noastre, căci nu știm să ne rugăm cum trebuie, ci însuși Duhul se roagă pentru noi, cu suspine negărite” (Rom. 8,26). Astfel se realizează acea pace (isihie) în întreaga ființă noastră. După exercițiul de rugăciune zilnică, în cursul zilei, ori de câte ori ne vom aduce aminte vom rosi rugăciunea: „Doamne Iisuse...” Iar când ne vom ruga, citind rugăciuni sau psalmi, vom căpăta deprinderea să ne coborâm cu jertfa buzelor noastre în inimă, ca și înima să se roage. Iar Domnul prin Duhul Său zice: „Iată, Eu stau la ușa și bat; de-mi va auzi cineva glasul și va deschide ușa, voi intra la el și voi intra cu el și el cu Mine” (Apoc. 3,20; Ioan 14,23). Astfel, cel mort cu duhul înviază, cel întinat cu păcate se curățește, cel pierdut se mântuiește, (Acat. Sf. Treimi!).

Această practică a Rugăciunii lui Iisus, e recomandată fiecărui creștin de vrea să-și mântuiască sufletul său. Nimeni să nu zică: Nu încep, pentru că nu voi putea realiza sută la sută. Dumnezeu te va primi cu o realizare de șazeci la sută și chiar cu treizeci la sută. Exemplu: Pilda talanților; Pilda Semănătorului.

Arhim. MINA DOBZEU

Mănăstirea Sfinții Apostoli Petru și Pavel — Huși

Cateheză la Sfânta Taină a Botezului

(Urmare din pag. a 3-a)

tia o găsim în însăși firea lucrurilor. Cel botezat este născut duhovnicesc, iar pentru a crește și a se întări, are nevoie de putere; iar această putere o primește prin darurile Duhului Sfânt, care se transmit prin Taina Mirului. Și fiindcă se cuvinte să crească așa cum spune Apostolul „până la statura bărbatului desăvârșit, la măsura vârstei deplinătății lui Hristos” (Efesenii 4,13), cel botezat, născut la o viață nouă este împărțit cu însuși Trupul și Sângele Domnului. Prin aceasta, celui botezat i se înărește și calitatea de membru al Bisericii dat fiind faptul că toți cei ce sunt membri ai Bisericii alcătuiesc Trupul tainic al Domnului.

VI. Generalizarea

Taina Sfântului Botez este, așadar, prima din cele șapte Taine ale Bisericii, care prin întreita afundare în apă în numele Sfinței Treimi, acordă celui botezat harul Sfântului Duh, al iertării păcatului strămoșesc și a celorlalte păcate, precum și renașterea la o viață nouă, calitatea de fiu al lui Dumnezeu și membru al Bisericii.

VII. Aplicarea

Fiecare copil primește un nume cu prilejul oficierii Tainei Botezului. Cade-se ca acest nume să fie al unui Sânt, pe care să-l aibe mijlocilor către Dumnezeu și ocrotitor și pildă de urmat în viață. O importanță deosebită o au și nașii, care sunt, ca părinți spirituali ai pruncului botezat, răspunzători în fața lui Dumnezeu de credința pe care au mărturisit-o pentru cel ce le-a devenit fiu și pentru evoluția lui duhovnicescă, pentru ca acesta să rămână atașat Bisericii noastre ortodoxe care l-a împreunat și îmbrăcat în Hristos.

(La sfârșit se poate cânta în comun cu credincioșii: „Câți în Hristos v-ați botezat, în Hristos v-ați și-mbrăcat. Aliluia!”).

Cei săraci cu duhul

(Urmare din pag. a 3-a)

tale. Credința începe acolo unde încetează experiența și deci căile lor nu se încrușează.

Aceste mărturii certifică neemeinicia afirmațiilor aceluia care au văzut între cei ce au alogat la Iisus, doar pe naivi, în caz mai fericit pe inocenți, ba chiar pe proști, spre a le promite fericea, în împărăția lui Dumnezeu. Aceiași netemeinicie și privitor la raporturile vitrege care ar fi existat, timp de secole, între religie și știință. Cei săraci cu duhul, cărora Mântuitorul le promite fericea în împărăția cerurilor, sunt cei care în viață sunt stăpâniți de creștineasca virtute a smereniei. După cele spuse de un Sf. Părinte: privirile îndreptate spre pământ, înalță inimile la cer.

8 Stanciu V., „Cât de minunate sunt lucrurile tale”, în Anuarul lic. ort. rom., A. Șaguna din Brașov, 1925, p. 124.

Semnalăm... Semnalăm...

● La alt nivel decât *Jurnalul fericii* părintelui Nicolae de la Rohia, un alt preot, Dimitrie Bejan, scrie o carte: *Bucuriile suferinței, evocări din trecut* (ed. Cartea Moldovei, Chișinău, 1996, vol. II, 198 p.). Cartea e alcătuită dintr-un dialog pe cele mai diverse teme teologice și bisericești, cu un interlocutor real sau imaginat, căci nu-i dă numele, iar mai spre sfârșit reproduce o seamă de scrisori ale autorului, către diferite persoane, și o serie de aprecieri despre autor, ale celor care l-au cunoscut. Dincolo de aceste amănunte, care aduc mai mult a document de familie, cartea scrișă de preotul Dimitrie Bejan e o mărturie despre unele întâmplări din viața sa, despre suferințele din închisoarea Oranki (fostă mănăstire) din Rusia, unde a fost prizonier și despre închisorile din România comunistă. Ca document de epocă și spiritualitate populară e o carte interesantă.

● Continuă să apară în Statele Unite „Buletinul Casa Română” în Hayward — California, editat de un Comitet de redacție al cărui editor-adjunct este preotul Gheorghe Naghi, plecat cu ani în urmă din Timișoara. Conținutul revistei (nr. 2, iunie 1996), ca în toate revistele românești ale comunităților românești de peste hotare, este variat, abordând teme istorice, amintiri din țară și despre mari personalități din țară, versuri și studii și meditații creștine.

Astfel de publicații țin trează conștiința românească a celor care, departe de țară, poartă țara cu ei.

Revista se editează la adresa: Casa română și capela, P.O. Box 16178, OAKLAND, Ca. 94610—6174, U.S.A.

● Cred că am mai spus-o și altădată că, există undeva un preot care face misiune creștină într-o parohie de țară, mai altfel și mai eficient decât mulți alții. E vorba de pr. Al. Stănculescu-Bărda, Bărda fiind numele satului. Publică tot felul de broșuri de popularizare creștină, dar și material paremiologic, proverbe, ziceri cărora le caută explicația și tâlcul. Sunt lucrări meritorii care ar trebui să atragă atenția oamenilor de cultură. Poate că Părintele Stănculescu se va gândi să-și adune toate aceste lucrări într-un volum care să atragă atenția și a aceluia care trec cu ușurință peste broșurile unui „preot de țară”.

Părintele a inițiat și mai multe colecții. Într-una din ele, „Credo”, ajunsă la nr. 41, publică o carte a pr. dr. Gheorghe Paschia, intitulată BUNA-CUVINȚĂ CREȘTINĂ (Malovăț, Editura parohiei Malovăț, 1996, 105 p.). Autorul, pr. Gh. Paschia, trecut mai de mult la Domnul, a fost la vremea sa un preot apreciat, autor al mai multor cărți, poate chiar un model pentru editorul de azi.

Buna-cuviință creștină e o carte plină de tâlcuiri și de recomandări cu privire la buna purtare în societate, un fel de Cod al manierelor creștine. Cum să vorbim în diferite împrejurări, cum să ne salutăm, cum se mănâncă și se bea creștinește, despre punctualitate, despre buna-cuviință la înmormântare, despre glume, despre rânduiala cu privire la nași, iată numai câteva titluri care, mai ales în lumea creștinilor de rând, de la oraș și sate, este de mare trebuință.

O prezentăm cu bune recomandări.

● Pe episcopul Kallistos Ware l-am cunoscut la Oxford, pe când eram amândoi ieromonahi și slujeam împreună la capela de pe Canterbury Road, 1, la sfârșitul anilor șazeci (1968—1970). Era convertit de la anglicanism (1958) și interesat mai ales de Mistica și Ascetica ortodoxă. Mai târziu a ajuns și el episcop, sub jurisdicția Patriarhiei de Constantinopol, titular de Diocleia, o eparhie dispărută. Ocupația sa a fost și este de profesor de Teologie ortodoxă. În această calitate a scris numeroase cărți. Bune. În special pe teme de spiritualitate.

De curând i-a apărut la editura Christiana (București, 1996, 109 p.), volumul ÎMPĂRĂȚIA LĂUNTRICĂ, introductură de Maxime Egger, traducere din franceză de Ana Eugenia Vlad.

Maxime Egger face cărții o frumoasă introducere numind-o „O călăuză pentru vremea noastră”. În afară de câteva date biografice, introducerea trimite la Filocalie, la Nicodim Aghioritul, la Filotei Simaitul, la Paisie de la Neamțu, ceea ce ne indică dintr-o dată că avem în față o carte isihastă. Deși au fost și mai sunt câțiva (Olivier Clément, Lev Gillet) occidentali convertiți la ortodoxie, numărul lor — al celor mai luminați — e totuși destul de mic. Printre aceștia și pe linia lor, Kallistos Ware e un excelent occidental care a înțeles Ortodoxia ca un ortodox. Scrierile lui sunt de mare valoare.

Și această carte, isihastă, este alcătuită din capitole precum: Despre moarte și înviere, Taina persoanei, Calea pocăinței, Rolul părintelui duhovnicesc, Isihia și tăcerea în rugăciune. Se ocupă așadar, de ceea ce e mai subtil și mai valoros în tradiția răsăriteană.

Iată cum, în timp ce unii teologi ortodocși se lasă atrași de raționalism, de unele teme protestante (mai ales greicii moderni), un convertit, ortodox apusean, se îndreaptă cu perseverență și pricepere spre teme ortodoxe dintre cele mai importante și mai specifice ortodoxiei.

Cartea aceasta va ajuta și spiritualitatea românească să se regăsească pe înălțimile pe care au încercat s-o urce un Nichifor Crainic, un Dumitru Stăniloae, un I. Gh. Savin, un Nicolae Mladin, autori de cursuri de teologie Mistică și Ascetică.

ANTONIE P.

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA se adresează REDACȚIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază. Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACȚIE: Dr. Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului — președinte; Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan — redactor responsabil; Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu; Arhid. Visarion Bălță

Abonamentul pe un an: 10 000 lei. Cont nr. 45.10.4.09.2, B.C.S.A. — Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 47.21.016.680) sau echivalentul în altă valută, Banca Comercială, Sucursala Sibiu.

BIBLIOTECA ASTRA,
SIBIU